

Sygn. akt III AUa 657/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek (spr.) SSO del. Beata Górska
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 6 lutego 2014 r. w Szczecinie

sprawy K. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o ustalenie kapitału początkowego

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 czerwca 2013 r. sygn. akt VII U 3117/12

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Zofia Rybicka-Szkibiel SSO del. Beata Górska

Sygn. akt III AUa 657/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., decyzją z 28 lutego 2012 r., na podstawie ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 153, poz. 1227) ponownie ustalił wartość kapitału początkowego K. W., na dzień 1 stycznia 1999 r. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego, przyjęto podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1978 r. do 31 grudnia 1987 r. Okresy składkowe zostały uwzględnione w wymiarze 22 lat i 4 miesięcy, zaś okresy nieskładkowe w wymiarze 7 lat, 5 miesięcy i 10 dni. Do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjęto jako okres nieskładkowy, okres odbywania przez wnioskodawcę studiów doktoranckich od 1 października 1974 r. do 30 września 1977 r.

Odwołaniem z 27 marca 2012 r. K. W. zaskarżył powyższą decyzję wskazując, że pozwany w sposób arbitralny przyjął wymiar składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat i nie wykazał, że przyjęty okres jest okresem najkorzystniejszym dla ubezpieczonego. Dalej odwołujący wskazał, że nie zgadza się z ustaleniem długości okresów składkowych. Jego zdaniem okres odbywania przez wnioskodawcę studiów doktoranckich w latach 1974 – 1977, winien być uznany jako okres składkowy, albowiem za okres ten wystawiono mu świadectwo pracy w którym wskazano, że w okresie zatrudnienia nie było okresów nieskładkowych.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o oddalenie odwołania i podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji powołał się na treść art. 7 pkt 9a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazując, że okres odbywania studiów doktoranckich i aspirantury naukowej w wymiarze określonym w decyzji o ich utworzeniu, jest okresem nieskładkowym.

Wyrokiem z dnia 4 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił odwołanie K. W. od wyżej wskazanej decyzji organu rentowego, ustalając, że ubezpieczony urodził się (...). W okresie od 1 maja 1973 r. do 30 września 1983 r. był on zatrudniony na Politechnice (...) w wymiarze pełnego etatu na stanowiskach: asystenta- stażysty, asystenta, starszego asystenta i młodszego wykładowcy. W trakcie zatrudnienia na Politechnice (...), ubezpieczony w okresie od 1 października 1974 r. do 30 września 1977 r. odbył studia doktoranckie, a w okresie od 1 listopada 1974 r. do 30 września 1977 r. przebywał na bezpłatnym urlopie doktoranckim. Pracodawca nie posiada dowodów stwierdzających pobieranie przez ubezpieczonego w ww. okresie stypendium doktoranckiego oraz dowodu potwierdzającego opłacanie w tym okresie składek na ubezpieczenie społeczne. Okres studiów doktoranckich w wymiarze 4 lat i 6 miesięcy, zaliczony został przez organ rentowy jako okres nieskładkowy

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego sprawy, przywołując treść art. 174 ust. 3 ustawy emerytalno – rentowej, Sąd Okręgowy w Szczecinie doszedł do przekonania, że odwołanie ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd meriti stwierdził, że istotą sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy organ rentowy prawidłowo wyliczył podstawę wymiaru kapitału początkowego z kolejnych 10 lat kalendarzowych oraz czy okres odbywania przez K. W. studiów doktoranckich w trakcie zatrudnienia na Politechnice (...), należy uwzględnić do stażu pracy jako okres składkowy czy też jako okres nieskładkowy.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że kapitał początkowy został wprowadzony ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. 2009r. nr 153, poz. 1227). Instytucja ta jest związana z odmiennymi od dotychczasowych zasadami ustalania emerytury, którą oblicza się na podstawie sumy składek zgromadzonych na indywidualnym koncie emerytalnym w całym okresie ubezpieczenia. Ponieważ składki ewidencjonowane są na kontach ubezpieczonych dopiero od 1 stycznia 1999r. zachodziła potrzeba uwzględnienia i skonkretyzowania okresów podlegania ubezpieczeniu przed tą datą, co znalazło odzwierciedlenie w formule kapitału początkowego.

Sąd Okręgowy, odnosząc się w pierwszej kolejności do prawidłowości wyliczenia przez organ rentowy podstawy wymiaru kapitału początkowego wskazał, że wyliczenie dokonane przez organ rentowy jest po pierwsze zgodne z przepisami prawa, a po drugie najkorzystniejsze dla ubezpieczonego. Sąd przywołał treść art. 174 oraz art. 15 ustawy emerytalnej i dokonując analizy tych przepisów stwierdził, że wyliczając podstawę wymiaru kapitału początkowego organ rentowy prawidłowo przyjął podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1978 r. do 31 grudnia 1987 r., gdyż wskaźnik podstawy wymiaru kapitału początkowego, obliczony na tej podstawie wyniósł 82,81% i jest wyższy od wskaźnika obliczonego z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia, który wynosi 70,61%. Odnośnie zaś wskaźnika podstawy wymiaru za 1983 r. Sąd Okręgowy wskazał, że obliczenie w tym zakresie dokonane przez pozwanego również jest prawidłowe.

Dalej Sąd Okręgowy przywołał treść art. 15 ust 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a następnie art. 174 ust. 3b i podał, że treść drugiego z cytowanych przepisów pozwala na przyjęcie przeciętnego wynagrodzenia z części miesiący jedynie w przypadku roku, w którym ubezpieczony po raz pierwszy podlegał ubezpieczeniom społecznemu. Tymczasem w 1983 r. wnioskodawca K. W. nie podlegał po raz pierwszy ubezpieczeniom społecznym. Prawidłowo zatem obliczając wskaźnik podstawy wymiaru za 1983 r., organ rentowy do jego wyliczenia przyjął kwotę wynagrodzenia wnioskodawcy za ten rok w wysokości 84.796,00 zł (zgodnie z zaświadczeniem o zatrudnieniu i wynagrodzeniu wystawionym przez Politechnikę (...)) w stosunku do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonej za 1983 rok w wysokości 173.700,00 zł.

W dalszej kolejności Sąd odniósł się do zarzutu nieuwzględnienia wnioskodawcy okresu studiów doktoranckich, jako okresu składkowego i w tym zakresie przywołał treść art. 174 ust. 1 i 2 oraz art. 7 pkt. 9a cytowanej ustawy.

Dalej Sąd meriti stwierdził, że na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszym postępowaniu, w szczególności w oparciu o zaświadczenia z (...) w S. doszedł do przekonania, iż okres studiów doktoranckich ubezpieczonego winien być zaliczony do okresów nieskładkowych stażu pracy.

Analizę trafności decyzji Sąd pierwszej instancji rozpoczął od stwierdzenia, iż z spośród różnych metod wykładni przepisów prawa pierwszeństwo ma wykładnia logiczno-językowa. Dopiero jeśli ta wykładnia nie doprowadzi do uzyskania jednoznacznych rezultatów mogą mieć zastosowania inne metody wykładni. W niniejszej sprawie wykładnia logiczno-językowa art. 7 ust. 9a pozwala na stwierdzenie, iż studiów doktoranckich nie zalicza się do okresów składkowych.

Art. 7 pkt. 9a ustawy jednoznacznie określa, iż sporny okres pracy ubezpieczonego nie może zostać zaliczony do okresów składkowych stażu pracy, albowiem okres ten został wymieniony w taksatywnie wymienionych okresach, które zgodnie z wolą ustawodawcy należy traktować jako okres nieskładkowy. W ocenie Sądu meriti powyższy przepis nie budzi wątpliwości. Jego literalna wykładnia wskazuje bowiem wprost, jakie okresy pracy należy zaliczyć do okresów nieskładkowych. Nadto należy podkreślić, iż przedmiotowy przepis nie przewiduje w tym zakresie żadnych wyjątków od ogólnej zasady. Idąc dalej Sąd Okręgowy podkreślił, że z zaświadczeń wystawionych przez (...) w S. w dniu 3 stycznia 2012 r. i w dniu 30 kwietnia 2013 r. wynika jednoznacznie, że wnioskodawca w trakcie odbywania studiów doktoranckich przebywał na urlopie bezpłatnym ale, że jednocześnie brak jest jakichkolwiek danych mogących potwierdzić fakt pobierania przez ubezpieczonego stypendium doktoranckiego oraz odprowadzanie składek na ubezpieczenie społeczne od stypendium. Z zaświadczenia z 30 kwietnia 2013 r. wynika, że ostatnie wynagrodzenie przed odbyciem urlopu, wypłacono wnioskodawcy za październik 1974 r.

Reasumując, Sąd Okręgowy stwierdził, że w świetle przepisów ustawy o emeryturach i rentach oraz w efekcie przeprowadzonego postępowania dowodowego, sporny okres stażu na Politechnice (...), bezspornie należało zaliczyć do okresów nieskładkowych. Sąd za spóźnione uznał wnioski dowodowe złożone przez ubezpieczonego na rozprawie w dniu 21 maja 2013 r., a ponadto za nieprzydatne do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Mając na uwadze wszystko powyższe Sąd Okręgowy uznał, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych wysokość kapitału zakładowego ustalił zgodnie z literą obowiązujących przepisów prawa i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie jako nieuzasadnione.

Z wyrokiem Sądu Okręgowego nie zgodził się K. W., który zarzucił temu rozstrzygnięciu:

1. Naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, a to art. 217 §1 i 2 k.p.c. poprzez nieuzasadnione oddalenie wniosku dowodowego ubezpieczonego o przesłuchanie świadka H. K.;
2. Naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 §2 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów zgromadzonych w toku postępowania.

Tak argumentując K. W. wniósł o dopuszczenie zawnioskowanego przez ubezpieczonego dowodu z przesłuchania Świadka H. K.

i przeprowadzenie go w postępowaniu apelacyjnym; zmianę zaskarżonego wyroku

i uwzględnienie odwołania w całości; a także zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania według norm prawem przepisanych, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji, a także pozostawienie sądowi pierwszej instancji rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na odwołanie K. W. zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. organ rentowy w całości podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie i w pełni podzielił argumentację faktyczną i prawną zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Z tych względów organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja K. W. nie jest zasadna.

O wysokości podstawy wymiaru, jako jednego z elementów mających niewątpliwą wpływ na obliczenie kapitału początkowego decyduje wysokość uzyskiwanego przez ubezpieczonego wynagrodzenia (dochodu) stanowiącego podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w okresie wskazanym do ustalenia tej podstawy. Zgodnie bowiem z art. 174 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w przepisie art. 174, pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z przepisem art. 26 ust. 3. Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy, czyli 1

styczeń 1999 r. W myśl art. 174 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w przepisie art. 53, z uwzględnieniem ust. 2 - 12. Zgodnie z ust. 2 przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy: okresy składkowe, o których mowa w art. 6, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 22, czyli w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych.

Ponadto zgodnie z art. 174 ust. 3 ww. ustawy podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu od dnia 1 stycznia 1980 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. Odesłanie do wymienionych przepisów oznacza, że zasady ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego są takie same, jak zasady ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent.

W ujęciu formalnym kapitał początkowy stanowi zatem ustaloną na dzień 1 stycznia 1999 r. równowartość hipotetycznej emerytury, pomnożonej przez tzw. średnie dalsze trwanie życia - wyrażone w miesiącach i ustalone na zasadach określonych w art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat. Wymaga ono obliczenia hipotetycznej emerytury, które odbywa się na zasadach przewidzianych w art. 53, z uwzględnieniem art. 174 ust. 2 - 12 (por. uchwałę SN z 13 maja 2004 r., sygn. akt III UZP 11/04, OSNP 2004, Nr 16, poz. 287).

Do dnia 23 września 2011r. art.174 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach stanowił, że podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu od dnia 1 stycznia 1980 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. W wyniku nowelizacji, która weszła w życie z dniem 23 września 2011 r., przepis stanowi o wyborze 10 kolejnych lat kalendarzowych z okresu przypadającego przed dniem 1 stycznia 1999 r. Tak więc zniesione zostało ograniczenie do lat 1980-1998 prawa wyboru

okresu kolejnych 10 lat kalendarzowych. Wybrane 10 kolejnych lat ma przypadać w okresie przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach.

Ponowne ustalenie kapitału początkowego następuje w okolicznościach określonych w art.114 ustawy z dnia 17.12.1998 roku o emeryturach i rentach z FUS zgodnie z art. 175 ust. 4 tej ustawy. Okolicznościami tymi są: przedłożenie po uprawomocnieniu się decyzji nowych dowodów lub ujawnienie okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość.

Ubezpieczony w wywiedzionej apelacji nie powiela zarzutów wskazanych w odwołaniu, a dotyczących przyjęcia dla wyliczenia kapitału początkowego okresów najbardziej korzystnych z przebiegu jego kariery zawodowej oraz błędów w dokonanych wyliczeniach. Sporny pozostawał zaś okres studiów doktoranckich, które ubezpieczony uznaje za okres składkowy, odmiennie niż to uczynił organ rentowy w zaskarżonej decyzji. Zdaniem Sądu Apelacyjnego wyrok Sądu I instancji jest prawidłowy, a przedstawione przez ubezpieczonego argumenty nie mogły doprowadzić do postulowanych przez niego rozstrzygnięć reformatoryjnych. Brak było również podstaw do uchylenia prawidłowego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie.

K. W. ponawiając wniosek o uznanie spornego okresu studiów doktoranckich (od 1.10.1973 r. do 30.09.1977 r.) za okres składkowy, nie przedłożył nowych dowodów na opłacenie składek od stypendium doktoranckiego przez płatnika, zaś powoływana przez ubezpieczonego okoliczność (informacja o istnieniu obowiązku odprowadzania składek przez płatnika od tego rodzaju stypendium) nie jest okolicznością mającą wpływ na ustalenie wysokości kapitału, bowiem tworzy ona jedynie domniemanie zapłaty składek - co w przypadku ubezpieczonego nie zostało wykazane zarówno przed wydaniem pierwotnej decyzji kapitałowej, jak i obecnie.

W tym kontekście prawidłowych ustaleń Sądu meriti nie mogłyby zmienić świadectwo pracy ubezpieczonego, z którego nie wynika, aby płatnik w spornym okresie opłacał składki. Co więcej należy zaznaczyć za Sądem pierwszej instancji, że z zaświadczeń(...) w S. z dnia 3 stycznia 2012 r. oraz z dnia 30 kwietnia 2013 r. wynika jednoznacznie, brak jest jakichkolwiek danych mogących potwierdzić odprowadzanie składek na ubezpieczenie społeczne od stypendium.

W świetle powyższego nie sposób podzielić stanowiska skarżącego, że w postępowaniu w pierwszej instancji doszło do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności sprawy, czemu dał wyraz w dobrze umotywowanym uzasadnieniu wyroku. Rozstrzygnięcie poprzedził rzetelną oceną dowodów, której nie sposób uznać za dowolną, a raczej za swobodną.

Chybiony okazał się również zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy w Szczecinie art. 217 k.p.c. Ubezpieczony wnosił o dopuszczenie zeznań H. K., która miała relacjonować jedynie na okoliczność otrzymywania przez K. W. stypendium doktoranckiego (k. 54 akt), nie zaś dowodzić kluczowej w sprawie okoliczności – opłacenia przez płatnika z tego tytułu składek. Sąd meriti pomijając więc wniosek dowodowy ubezpieczonego o przesłuchanie wskazywanego wyżej świadka nie naruszył art. 217 k.p.c. i praw K. W., bowiem twierdzenia i dowody przez niego powoływane zmierzały do naruszenia zasady koncentracji materiału dowodowego i zmierzały jedynie do zwłoki w postępowaniu.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznał apelację K. W. za nieuzasadnioną i dlatego na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił ją w całości.

SSA Romana Mrotek SSA Zofia Rybicka-Szkibieli SSO del. Beata Górską